

การวิจัย: เปลี่ยนเงินให้เป็นความรู้
นวัตกรรม: เปลี่ยนความรู้ให้เป็นเงิน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ส่วน ก: สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม

ส่วน ข: การวิจัยและพัฒนา

✓ ส่วน ค: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เนื้อหาที่บรรยาย

- ❖ หลักการพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- ❖ รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- ❖ เทคนิคการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- ❖ การตรวจสอบ/วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- ❖ ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ปัจจัยความสำเร็จสู่การพัฒนางานสาธารณสุขสุขทั้งหมด สามารถเกิดขึ้นได้ระหว่างการวิจัย

- นโยบายของระบบสุขภาพ ดำเนินการโดยนักวิจัยลงมือปฏิบัติการ
แทรกแซงในระดับชุมชนหรือองค์กร
- ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ
มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การออกแบบ การดำเนินงาน
และการรวบรวมข้อมูลสู่การวิเคราะห์
- ส่งเสริมจิตสำนึกที่สำคัญของผู้เข้าร่วมการวิจัยให้บรรลุความเข้าใจมากขึ้น
ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยังได้รับผลลัพธ์ความรู้อีกด้วย

ความหมาย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(Participatory Action research: PAR)

- PAR = เป็น**การวิจัยปฏิบัติการ**ที่เพิ่มกระบวนการของการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้วิจัยเอง หรือการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) หรือจากผู้ให้ข้อมูล (participants)

การวิจัยปฏิบัติการ (Action research) หมายถึง การแสวงหาความรู้ที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะให้กับกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถใช้อ้างอิงกับกลุ่มอื่นได้ ทำให้ได้องค์ความรู้หรือทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันหรือองค์กร ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและลงมือปฏิบัติจริง

(ที่มา: Holloway, I.W., 2010. *Qualitative research in nursing and health care*. 3rd ed. India: Laserwords Privates.)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆของการดำเนินกิจกรรม

เล่าเรื่องราว PAR ที่รู้จัก?

ทำไมถึงเลือก PAR

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Attwood (1997) กล่าวว่า ปรัชญาของ **PAR** คือ คนมีสิทธิในการตัดสินใจการพัฒนาและตระหนักถึงความต้องการ โดยใช้การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจริงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา : Attwood. (1997). *An overview of issues around the use of participatory approaches by postgraduate students*. In IDS, Participatory Research, IDS PRA Topic Pack (February, 1997). Brighton: IDS, University of Sussex.

จุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิด :-

- 1) ความรู้ใหม่ (new knowledge)
- 2) การเรียนรู้ (learning) มีการใช้ความรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติจากการใช้ความรู้
- 3) การเปลี่ยนแปลง (change)

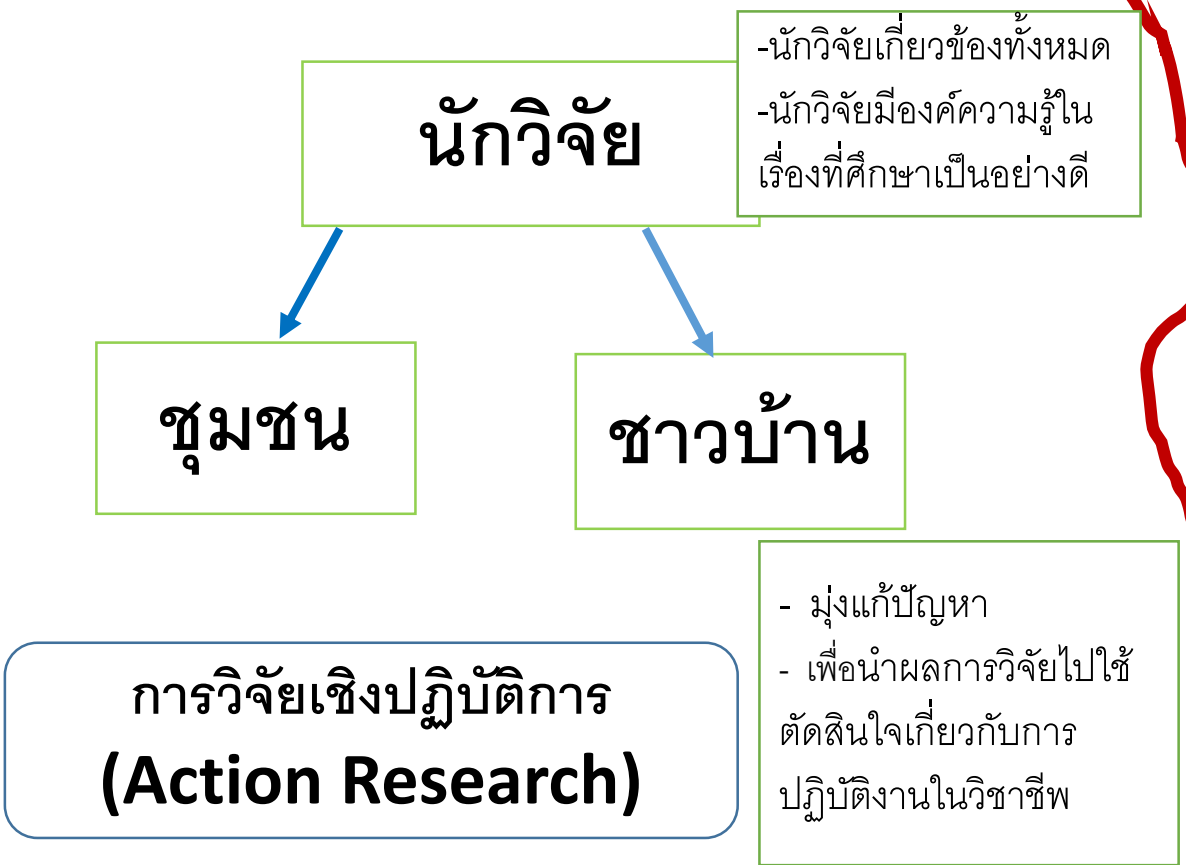

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สุภางค์ จันทวานิช (2537) กล่าวว่า **PAR** เป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหา การดำเนินการ การติดตามผล จนถึงขั้นประเมินผล

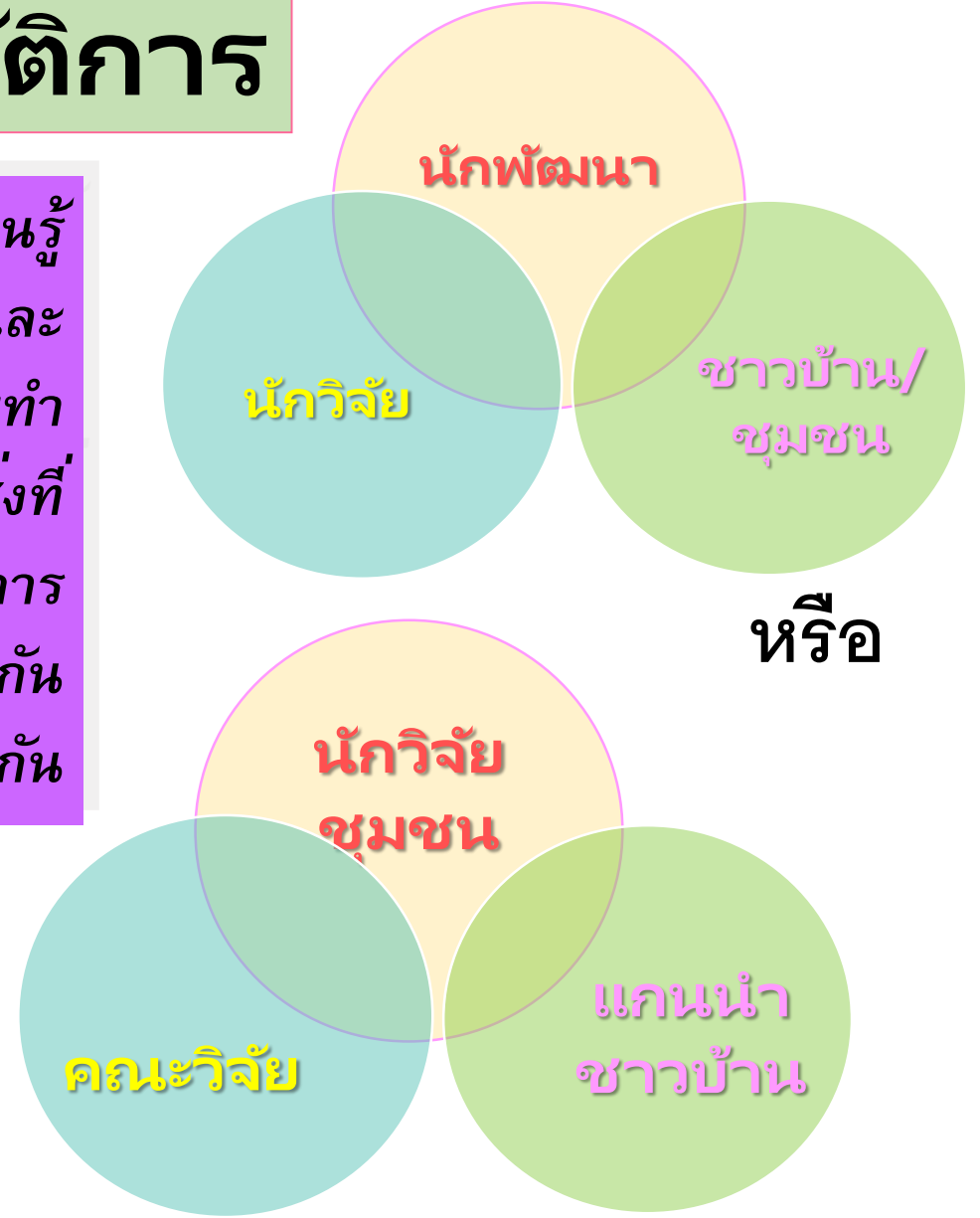
พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540) กล่าวว่า **PAR** เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกรักษากลับบทบาทเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัยเอง โดยการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย จนกระทั่งกระจายความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การลงมือปฏิบัติ ได้สร้างความรู้ใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ที่เป็นทางการเข้าด้วยกัน ทำให้ได้ใช้ความรู้ใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นหรือปฏิรูปความเป็นจริงในสังคม (**Realities**)

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การเรียนรู้และการกระทำ เป็นสิ่งที่ดำเนินการไปด้วยกันและร่วมกัน

= การแสวงหาความรู้ที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะให้กับกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถใช้อ้างอิงกับกลุ่มอื่นได้ ทำให้ได้องค์ความรู้หรือ ทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันหรือองค์กร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและการปฏิบัติ เช่น วิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จุดเริ่มต้นที่ดี

สังเกตร่วมกัน

observe

สะท้อนคิด
ร่วมกัน

reflect

การแลกเปลี่ยน
เรียนรู้

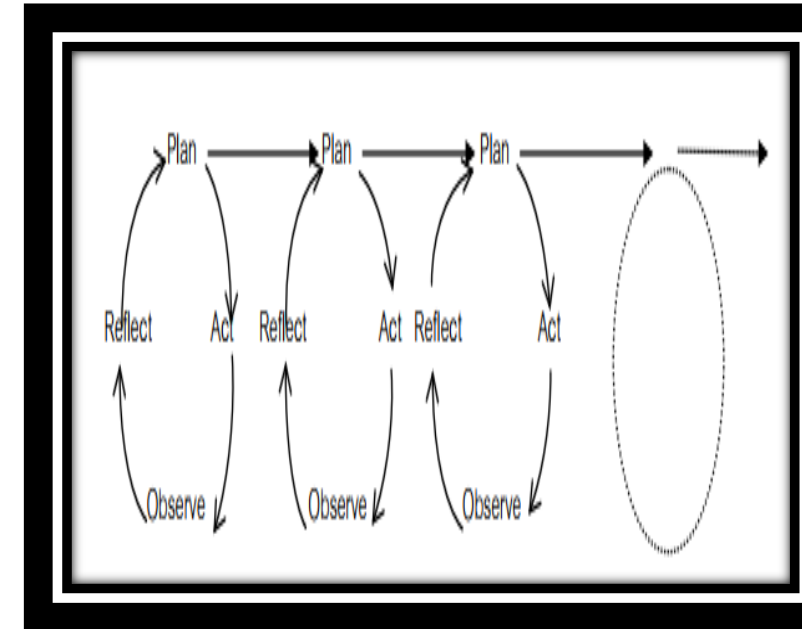
วงจรอาจมีหลายวง
ต่อเนื่องกัน แต่ละขั้นตอน
ต้องมีส่วนร่วมมากที่สุด
จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ลงมือปฏิบัติ

ร่วมกัน act

วางแผนร่วมกัน

plan

ที่มา : Crane, P. & O'Regan, M. (2010).

On PAR Using Participatory Action Research to Improve Early Intervention. Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs, Australian Government

วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์
สังเกต	<ol style="list-style-type: none">1) เตรียมข้อมูลเพื่อสะท้อนคิด2) ทำความเข้าใจกับสิ่งที่พบเห็น
สะท้อนคิด	<ol style="list-style-type: none">1) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อตีความ เพื่อให้ความหมาย เพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่พบเห็น2) พัฒนาการคิด โดยการระดมสมอง พุดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง
วางแผน	<ol style="list-style-type: none">1) ตั้งคำถามที่ต้องการหาคำตอบอย่างชัดเจน2) ระบุกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการ3) พัฒนาแผนปฏิบัติการ
ลงมือปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none">1) ดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ2) สื่อสารกับผู้อื่นและเข้าร่วมกระบวนการ3) ติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การปฏิบัตินำไปสู่การพัฒนา

ประชาชนเข้าร่วมใน
การปฏิบัติจริงทุกวัน

การระบุประเด็นช่องว่างคำถามใน
การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง
สถานการณ์ต่างๆ

การพัฒนา การนำไปปฏิบัติและ
ประเมินผลกลวิธีในการหาคำตอบ

การนำส่วนที่ปรับปรุงไป
ปฏิบัติหรือใช้กลยุทธ์
การเปลี่ยนแปลง

ที่มา : Crane, P. & O'Regan, M. (2010).

On PAR Using Participatory Action Research to Improve Early Intervention. Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs, Australian Government

ลักษณะเฉพาะที่สำคัญ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

- เป็นกระบวนการทางสังคม
- รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วม
- รูปแบบการวิจัยเป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน
- เป็นปฏิบัติการจุดประกายที่สร้างสรรค์
- วัตถุประสงค์ช่วยให้หลุดออกจากอุปสรรค
- เน้นในเรื่องของการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิบัติ

รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลชุมชนจากการลงพื้นที่ และประชุมระดมความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน

1. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือทิ้งในการแปรรูปทางจากชุมชน บ้านแหลม จังหวัดตรัง

(วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 11 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มวัสดุเหลือทิ้งโดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์กระดาษต้นไม้และถ่านแฟนซีดูดกลิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย กระบวนการวิจัยในห้องปฏิบัติการร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลชุมชนจากการลงพื้นที่และประชุมระดมความคิดเห็น โดย 1) จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อสอบถามประเด็นปัญหา และความต้องการของชุมชน โดยใช้การตั้งคำถาม การระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการ์ดเทคนิคการเขียนแผนผังความคิด (**mind map**) มีทีมนักวิจัย องค์กรบริหารส่วนตำบล ภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่ม ตัวแทนกลุ่มอาชีพ รวม 60 คน 2) ลงพื้นที่สำรวจ 3) การสรุปข้อมูลการประชุมระดมความคิดเห็นจากกลุ่มฯ และจากการลงพื้นที่

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ (ต่อ)

2) **ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือทิ้งจากทางจาก** โดย 1 ศึกษาความเป็นไปได้จากห้องปฏิบัติการ ด้วยการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ 2 ประเภท คือ กระจ่างต้นไม้และถ่านแฟนซีดูดกลิ่น

กระจ่างต้นไม้ - ศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสมต่อลักษณะทางกายภาพของกระจ่างต้นไม้

- ศึกษาการดูดซับน้ำและการพองตัวของกระจ่างต้นไม้

ถ่านแฟนซีดูดกลิ่น - ศึกษาคุณสมบัติของวัตถุดิบของถ่านจากทางจากในการผลิตถ่านดูดกลิ่น

- ศึกษาอัตราส่วนผสมที่เหมาะสมต่อลักษณะทางกายภาพของถ่านแฟนซีดูดกลิ่น

- ศึกษาค่าความชื้นของถ่านแฟนซีดูดกลิ่น

3) **การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน ประชาชนและนักเรียนเข้าร่วมอบรม “การสร้างมูลค่าเพิ่มวัสดุเหลือทิ้งในการแปรรูปทางจาก เป็นการผลิตกระจ่างต้นไม้และถ่านแฟนซีดูดกลิ่น”**

- บรรยายให้ความรู้ “การสร้างมูลค่าเพิ่มวัสดุเหลือทิ้งในการแปรรูปทางจาก เป็นการผลิตกระจ่างต้นไม้และถ่านแฟนซีดูดกลิ่น

- ปฏิบัติ เพื่อผลิต กระจ่างต้นไม้และถ่านแฟนซีดูดกลิ่น

4) **การรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนบ้านแหลม มีใบสมัคร ทำเลขทะเบียนสมาชิก เพื่อสร้างรายได้การพึ่งพาตนเอง และเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน**

5) **ส่งเสริมการตลาด ร่วมจัดนิทรรศการกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน**

เทคนิคการรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ใน PAR

✓ ใช้หลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (พันธุ์ทิพย์ รามสูต, 2558)

- สัมผัสตรง ไม่ผ่านสื่อกลาง
- ไม่ใช่ทฤษฎีนำทาง, กำหนดวิธีคิด
- ปราศจากอคติทางวิชาการ (Intellectual bias)
- Facts vs Truth

การเชื่อมโยงที่เกิดขึ้น:

- เกิดการแลกเปลี่ยน
- ให้ความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น
- ต้องเกิดความไว้วางใจ
- ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

เทคนิคการรวบรวมข้อมูล ที่ถูกนำมาใช้ใน PAR

✓ ลักษณะของข้อมูลที่ได้

(พันธุ์ทิพย์ รามสูต, 2558)

- ข้อมูลบริบท
- ข้อมูลธรรมชาติ
- ข้อมูลเชิงลึก (อาจเป็นข้อมูลที่
ใช้ตอบโจทย์วิจัย หรือข้อมูลอื่นๆ)
- ข้อมูลที่เป็นกระบวนการ

การวิเคราะห์ข้อมูล:

- รีบทำ ทำตลอดเวลา
- มีการทำซ้ำๆ หลายครั้ง เพื่อทบทวน
- มีการตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง อย่างสม่ำเสมอ
และต่อเนื่อง
- เป็นลักษณะการบรรยาย พรรณนา
- มีภาพประกอบ และระบุวัน-เดือน-ปี ที่ถ่ายภาพ
- ไม่ควรระบุชื่อผู้ให้ข้อมูล

- การวิเคราะห์เอกสาร
- การศึกษาชีวประวัติ
- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- การสำรวจ
- การบันทึกภาคสนาม (Field note)
- การสัมภาษณ์
- การบันทึกประจำวัน
- การบันทึกส่วนบุคคล
- การสนทนากลุ่ม

เทคนิคการรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ใน PAR

3 วิธีที่ถูกอ้างถึงและใช้มากที่สุดคือ

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
3. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

การสังเกต :

- การสังเกตโดยตรง
- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

(participation observation)

- เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา
- ผู้สังเกตมีการซักถามและจดบันทึกข้อมูล

การสัมภาษณ์ (interview) เป็นการเจาะลึกประเด็นที่นักวิจัยสนใจ ซึ่ง การสัมภาษณ์อาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

1. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (**informal interview**) มักทำร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์จริง

- เตรียมคำถามแบบกว้างๆ ล่วงหน้า แบบไม่จำกัดคำตอบ
- อาจมีการระดมคำถาม ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามเพื่อล้วงประเด็นที่นักวิจัยต้องการรู้ หรือ การเฝี่ยหูฟังการสนทนาของผู้อื่นโดยที่นักวิจัยไม่ต้องตั้งคำถามด้วยตนเอง

การสัมภาษณ์ (interview) เป็นการเจาะลึกประเด็นที่นักวิจัยสนใจ ซึ่งการสัมภาษณ์อาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

2. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) นักวิจัยเตรียมคำถามที่แน่นอนไว้ล่วงหน้า ซึ่งวิธีนี้นักวิจัยจะไม่ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอ ในแง่ของความรู้สึก และความหมาย

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน

ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง สถาบันอุดมศึกษา

คำชี้แจง

การสัมภาษณ์ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการเรียนการสอน ประเด็นความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง โดยมุ่งหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของภาควิชา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงในการจัดการเรียนการสอนของภาควิชา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของภาควิชา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1. การเรียนการสอนของภาควิชา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ข้อมูลความเสี่ยง ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของภาควิชา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ด้านหลักสูตร

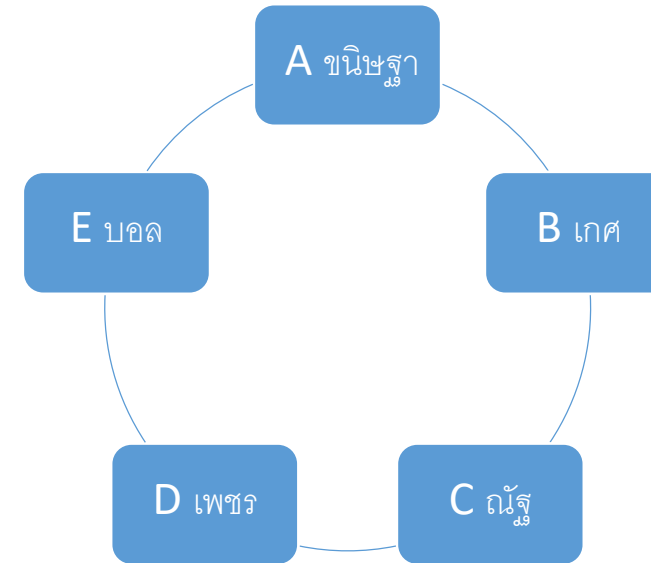
1. ถ้าจะระบุความเสี่ยงหรือเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนของภาควิชา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเน้นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อนำมาดำเนินการบริหารความเสี่ยง ท่านคิดว่า เหตุการณ์ดังกล่าวในด้านหลักสูตรมีอะไรบ้าง

การสัมภาษณ์ (interview) เป็นการเจาะลึกประเด็นที่นักวิจัยสนใจ ซึ่งการสัมภาษณ์อาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth-interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่นักวิจัยกำลังศึกษาอยู่ หรือเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด จึงทำให้ต้องมีการกำหนดผู้ตอบอย่างเจาะจงไว้ล่วงหน้า

การสัมภาษณ์ (interview) เป็นการเจาะลึกประเด็นที่นักวิจัยสนใจ ซึ่งการสัมภาษณ์อาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

4. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นการระดมสมองโดยการสัมภาษณ์และสนทนาร่วมกันในเรื่องที่นักวิจัยกำลังศึกษา ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนาหรือเรียกว่าผู้ให้ข้อมูล (key informant) ควรมีพื้นฐานและประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้กลุ่มผู้สนทนาประมาณ 8-12 คน โดยนักวิจัยอาจเป็นผู้ดำเนินการสนทนาเองหรือไม่ก็ได้ และมีผู้ช่วยอีก 1-3 คน โดยใช้เวลาประมาณ 1.5-2.0 ชั่วโมง และขออนุญาตบันทึกภาพ อัดเทป

การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) (ต่อ)

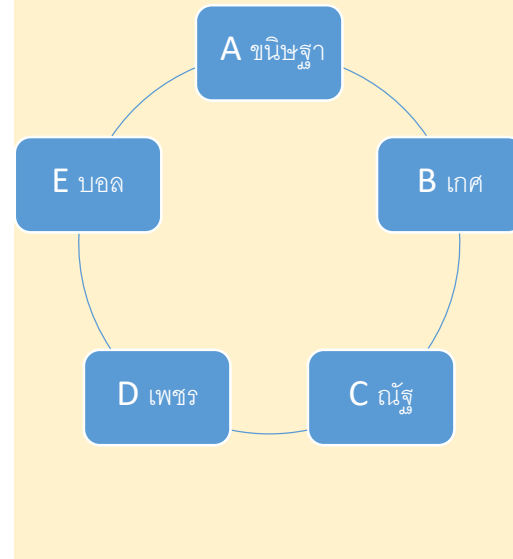
1. นักวิจัย (researcher)

2. ผู้จดบันทึก (note taker) ต้องอยู่ร่วมตลอดในช่วงเวลาการจัดสนทนากลุ่ม มีหน้าที่จดบันทึกเท่านั้น ไม่ต้องร่วมสนทนา และต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยความเข้าใจที่ตรงกันและสอดคล้องกันในสิ่งที่บันทึกเพราะเนื้อหาสาระในเทปที่อัดไว้กับสิ่งที่บันทึกต้องตรงกัน

3. ผู้ช่วยทั่วไป ควบคุมการบันทึกเทป ให้บริการเครื่องดื่ม

4. ผู้ให้ข้อมูล (key informant)

5. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (moderator)

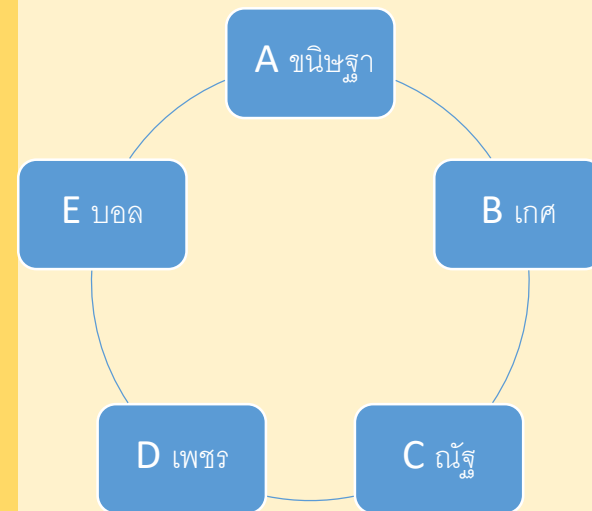
ความสำเร็จขึ้นอยู่กับ

- ผู้ให้ข้อมูล (key informant)
- ปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูล คือ คุญแจสำคัญสู่ข้อมูลที่ดี
- ทักษะการสัมภาษณ์ของนักวิจัยหรือผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม และการ “ทำการบ้านอย่างดี” ก่อนการสัมภาษณ์

การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญในการทำ FGD

- ผู้ให้ข้อมูล เป็นกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาเพื่ออภิปรายในประเด็นการวิจัยเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- ผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีทั้งลักษณะที่คล้ายกันและ/หรือลักษณะที่แตกต่างกัน
- ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มต้องมีทั้งความรู้ในเรื่องที่สนทนา มีทักษะในการดำเนินการสนทนากลุ่มและทักษะในการจัดการ
- บรรยากาศในการสนทนา

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (moderator)

- มีบุคลิกดี เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักพูดคุย
- ใจเย็น มีสติ สามารถคุมสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ได้ดี
ให้การสัมภาษณ์เหมือนกับการสนทนาทั่วไป
- นักฟังที่ดี เปิดกว้างในคำตอบทุกรูปแบบ
- จับประเด็นได้ดี
- จำเก่ง ตีความเก่ง
- ดำเนินการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ
- เป็นผู้ที่ย้ำคำถามได้อย่างชัดเจน
- มีความรู้ในเรื่องที่ทำการเก็บข้อมูล
- มีความเข้าใจในแนวคำถาม (interview guidelines)
(ส่วนใหญ่จะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมี 5-8
ข้อคำถาม) และแนวทางประเด็นของคำตอบเป็นอย่างดี
- ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง

ก่อนการสัมภาษณ์

- ❖ แนะนำผู้สัมภาษณ์ ทีมนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ❖ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
- ❖ หากมีการอัดเทป ถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ ต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และหากไม่ได้ รับอนุญาต ก็ไม่ควรดำเนินการ
- ❖ ภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ หากต้องใช้ภาษาท้องถิ่นจะทำให้สร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ❖ สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ควรพิจารณาให้เหมาะสม
- ❖ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์

การตรวจสอบ/วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

❖ ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้าน : พิจารณาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน

□ ด้านวิธีการ (methods triangulation) ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้สังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์ (ซักถาม)

□ ด้านผู้เก็บข้อมูล (investigator triangulation) ใช้ข้อมูลจากนักวิจัยหลายคน (เปลี่ยนนักวิจัยในการสังเกตหรือสัมภาษณ์) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มาตรงกันหรือไม่

□ ด้านผู้ให้ข้อมูล (data triangulation)

1) ด้านเอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งที่ต่างกัน

2) ด้านบุคคล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลายคน

□ ด้านทฤษฎี (theoretical triangulation) ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ

การตรวจสอบ/วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ด้านการวิเคราะห์ : ทีมวิจัยทั้งหมดประชุมร่วมกันเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบข้อมูล ดูความเชื่อมโยง ดูความสัมพันธ์ และการตีความข้อมูลให้ตรงกัน ครอบคลุมทุกมิติ ที่สามารถตอบคำถามงานวิจัย และได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การเขียนรายงาน : ให้เริ่มที่เขียนเค้าโครง โดยดูวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก

แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนคลองเปรมประชากร

สภาพปัญหา

สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนสายคลองเปรม
ประชากร (ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 30-31 ส.ค. 2553)

ก. ขยะมูลฝอยที่พบเห็นได้ทั่วไป

ข. การปล่อยน้ำทิ้งภายหลังการชะล้างลงสู่
คูคลองโดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนการบำบัด

การเก็บขยะในน้ำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (เทศกิจ)

เจ้าหน้าที่เทศกิจลำเลียงขยะมายังท่าพักขยะ

ผู้ ลงพื้นที่

สอบถามปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุ ตลอดจน
แนวทางการแก้ไข (นักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย)

ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชน

ประชุม เพื่อหาข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมที่ใช้

**ชี้แจงการดำเนินการวิจัยกับผู้ช่วยวิจัย
พร้อมแนะนำการสัมภาษณ์ (จดบันทึก เทป ถ่ายภาพ)**

ประชุมหาข้อสรุปกับผู้ช่วยวิจัย

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เข้าสัมภาษณ์ในแต่ละครัวเรือนและให้ความรู้
ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมกับเชิญชวนให้เข้าร่วม
การประชุม

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เข้าสัมภาษณ์ในแต่ละครัวเรือนและให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมกับเชิญชวนให้เข้าร่วมการประชุม

คนในชุมชน ลงลายมือชื่อในการเข้าร่วมการประชุม

ชุมชนในสายคลองเปรมประชากร
ที่เข้าร่วมประชุมลงทะเบียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน
มอบหมายให้ครูเข้าร่วมประชุม

ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน
ส่งนักเรียนเข้าร่วมประชุม

บรรยากาศของผู้เข้าร่วมประชุมที่
ให้ความสนใจฟังบรรยายวิชาการ

ผู้วิจัยจัดบรรยายวิชาการ

ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชน

**ผู้อำนวยการโรงเรียนบางเขน
กล่าวเปิดการประชุม**

**ประธานเครือข่ายฯ กล่าวถึงที่มา
ของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนฯ**

**ศาสตราจารย์ ดร. สันศักดิ์ ศิริอนันต์ไพบูลย์
บรรยายวิชาการเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม**

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ
นำเสนอตัวอย่างการจัดการสิ่งแวดล้อมที่
ประสบความสำเร็จ**

ผู้วิจัยจัดบรรยายวิชาการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชน

ประธานชุมชนสตรีเหล็กพัฒนาเสนอ
แผนแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ประธานชุมชนตลาดบางเขนเสนอแผนแนว
ทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

คนในชุมชนในสายคลองเปรมประชากรเสนอแนะ
แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การมอบธงสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ
ชุมชนนำมอง จัดการสิ่งแวดล้อม

ประธานชุมชนหลังเฟลตร่วมพัฒนาเสนอแนะ
แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ประธานชุมชนเปรมสุขสันต์เสนอแนะแนว
ทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การมอบธงสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ
ชุมชนนำมอง จัดการสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่ประชุม ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตหลักสี่

ผู้วิจัยนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่ประชุม ต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ภาพผนวก จ.

จดหมายเรียนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ความเรียน ท่านผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร)

สำเนาเรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตหลักสี่

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ร่วมกันทำการศึกษาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนบริเวณคลองเปรมประชากร ระหว่างเดือน มิถุนายน ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนตลาดบางเขน และเครือข่ายพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม คูคลองเปรมประชากร โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเข้าสัมภาษณ์ประชากรในชุมชน และการระดมความคิดเห็นของประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน รวมถึงตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่จุดต่างๆ ผลการศึกษา วิจัยพบว่าปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก และต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชนตลอดคลองเปรมประชากรเป็นอย่างมาก โดยปัญหาที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- 1) ขยะมูลฝอย ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นมาก ไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และส่งกลิ่นเหม็น
- 2) น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพน้ำในคลองเปรมประชากร รวมทั้งน้ำทิ้งที่ระบายจากชุมชนและสถานที่ต่างๆ ส่งสู่คลองเปรมประชากร พบว่ามีคุณภาพต่ำ เพราะไม่ได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียในเบื้องต้นก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้ว่าฯ ได้ให้การสนับสนุนงานด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ดังนี้

1. ด้านขยะมูลฝอย จัดระบบการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบและจริงจัง โดยกิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดการจัดการขยะที่ดีคือ เพิ่มปริมาณถังขยะและปริมาณจุดรวบรวมขยะของชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อสะดวกในการจัดการ

R & D แตกต่างจาก PAR อย่างไร

- R & D เป็นงานวิจัยที่ทำให้เกิดนวัตกรรมหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น
- กระบวนการคือ R1D1....R2D2....R3D3....R4D4

○ PAR เป็นงานวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการเรียนรู้ และพัฒนาความรู้ใหม่จากการปฏิบัติงานจริงของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

R & D แตกต่างจาก PAR อย่างไร

ความเหมือน

ระหว่าง R & D กับ PAR

วัตถุประสงค์ : เพื่อแก้ไขปัญหา ทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น

วิธีวิจัย : เป็นลักษณะวงจร

R & D : วิเคราะห์ → ออกแบบ → ทดลองใช้ → ประเมินผล

PAR : สังเกต → สะท้อนคิด → วางแผน → ลงมือปฏิบัติ

ผลลัพธ์ที่ได้ : องค์ความรู้ใหม่ ผลิตภัณฑ์ วิธีการแก้ปัญหา

ความแตกต่าง

ระหว่าง R & D กับ PAR

การเผยแพร่การใช้ประโยชน์ :

R & D : นวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และนำไปสู่เชิงพาณิชย์ได้ต่อไปอีก

PAR : การใช้ประโยชน์เกิดขึ้นใน **กลุ่มที่ศึกษา** แต่หากมีการประยุกต์เพื่อนำไปใช้กลุ่มใหม่ควรมีบริบทและสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน และอาจมีการปรับเปลี่ยนได้ขึ้นกับสถานการณ์ ณ ช่วงเวลานั้น

แบบฝึกหัด

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ.....

ที่มา : วารสารสาธารณสุขศาสตร์ ปีที่ 48 ฉบับที่ 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ.....

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการดำเนินกิจกรรมใช้แนวคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้สูงอายุ (input) ขั้นตอนการปฏิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วมและกลวิธีทางสุขภาพ (process) และรูปแบบการพัฒนาฯ (output)

การดำเนินการวิจัย

คำตอบ

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่อ การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ.....

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ.....

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการดำเนินกิจกรรมใช้แนวคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้สูงอายุ (**input**) ขั้นตอนการปฏิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วมและกลวิธีทางสุขภาพ (**process**) และรูปแบบการพัฒนาฯ (**output**)

การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแล รวมถึงมิติด้านสังคม สุขภาพ และวัฒนธรรม มีการเชื่อมโยงกลไกการขับเคลื่อนจากหน่วยงานภายในชุมชนและภายนอก

ระยะที่ 2 การออกแบบ

ระยะที่ 3 การดำเนินการ การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบ และ

ระยะที่ 4 ติดตามผลและถอดบทเรียน

คำถาม

ขอบคุณค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา ชัยรัตน์วารุณ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

โทร : 086-974-9750

kanidta.ch@gmail.com